

Общият икономически принос на фармацевтичния сектор за българската икономика се изчислява на 2,8 млрд. лева за 2021 г.

Здравни експерти и представители на фармацевтичната индустрия се обединиха около необходимостта от устойчива и предвидима среда, гарантираща устойчивото развитие на сектора и достъпа на българските пациенти до лекарствено лечение

Общият принос, който фармацевтичната индустрия е осигурила за 2021 г. за българската икономика се изчислява приблизително на 2,8 млрд. лева или 2,2% от brutния вътрешен продукт на страната, което е в съответствие със средното за Европа ниво. Тези и други данни бяха представени за първи път от г-н Лука Чичов, изпълнителен директор на IQVIA за Централна и Източна Европа, в рамките на доклад, изнесен на 30 май 2023 г. по време на експертна среща **„Икономически и стратегически принос на фармацевтичния сектор в България“**.

Срещата се организира от представителните организации на фармацевтичната индустрия в България – Асоциацията на научноизследователските фармацевтични производители в България (ARPharM), Българска генерична фармацевтична асоциация (БГФарма) и Българска асоциация на търговците на едро с лекарства (БАТЕЛ), с подкрепата на Конфедерация на работодателите и индустриалците в България (КРИБ), и в партньорство с Американска търговска камара в България.

Представеният доклад (може да се запознаете с него [тук](#)) очертава същественото значение на фармацевтичния сектор за българското здравеопазване и икономика, и приноса на иновативните и генерични фармацевтични компании, търговците на едро, търговците на дребно и компаниите за клинични проучвания.

Обобщени данни от доклад „Икономически и стратегически принос на фармацевтичния сектор в България“

За 2021 г. общият икономически принос е изчислен на база стойността на трудовете възнаграждения в сектора (почти 1,1 млрд. лева), предоставените отстъпки към НЗОК и данъци (914 млн. лева), стойността на произведената в България продукция от компаниите (426 млн. лева), инвестициите в клинични изпитвания (178 млн. лева), стойността на спестените разходи чрез въвеждането на генерични медикаменти (113 млн. лева), както и добавената стойност под формата на реализираните обучителни кампании за пациенти, лекари и други експерти в областта (38 млн. лева).

За 2022 г. директният принос на фармацевтичния сектор към държавния бюджет също се изчислява на над 1 млрд. лева. При цени на производител, които са сред най-ниските в Европа, фармацевтичните компании са предоставили на НЗОК 409 млн. лв. допълнителни отстъпки и компенсации, което се равнява на 27.6% от бюджета на касата за медикаменти.

През 2021 г. фармацевтичният сектор е заплатил възнаграждения за над милиард лева, от които 384 млн. лв. са постъпили в държавния бюджет под формата на данъци и осигуровки. Почти 28 000 души са пряко заетите лица във фармацевтичния сектор в България, създавайки

С подкрепата на:

В партньорство с:

индуцирани ефекти върху други почти 16 000 души, като заплатите са 1,8 пъти по-високи от средните за страната.

Фармацевтичното производство в България е ключово за поддържането на устойчиви доставки на лекарства. Произведената от българските производители продукция през 2021 г. е 426 млн. лв. или 1,2% от общото производство в страната (над 10 млрд. таблетки и капсули и над 164 млн. течни лекарствени форми). Същевременно, значителна роля и принос тук имат и търговците на едро, които отпускат финансови кредити на своите аптеки и болнични клиенти на обща стойност над половин милиард лева, с времева стойност на парите от почти 7 милиона лева.

Важен елемент от направения доклад е анализът за приноса на генеричните и биоподобните лекарствени продукти, спестили над 207 млн. лв. на пациентите и държавата през 2022 г., което от своя страна освобождава ресурс за навлизането на безалтернативни терапии за непосредствени пациентски нужди.

През последните години България се е превърнала в регионален център за клинични изпитвания и заема 4^{то} място в Европа на глава от населението, показват данните от доклада. Това се дължи на добрата регулаторна среда, инфраструктурата, набирането на пациенти и ефективността на разходите, а пазарът се оценява на приблизително 178 млн. лева към 2021 г. Налице е обаче липса на дигитализация в системата, което поставя този пазар пред сериозни предизвикателства за реализиране на потенциала си.

Не на последно място е приносът на фармацевтичния сектор в предоставянето на допълнителни услуги и грижи към потребителите на здравна система. През 2021 г. секторът е похарчил 38 млн. лв. за професионални и образователни кампании за обучение и осведомяване, в това число на експерти, пациенти и лекари, както и други 3 млн. лв. за програми за подкрепа чрез осигуряване на достъп до високоспециализирана диагностика за онкологични заболявания.

Докладът очертава значителната роля, която фармацевтичният сектор има за българската икономика и здравеопазване и прави няколко препоръки с оглед устойчивото му развитие: **припознаване на стратегическия принос, който секторът има за българската икономика и за бюджета като цяло и поставянето му като приоритетен; привличане на инвестиции за производство, развойна дейност и клинични проучвания, като същевременно се намали финансовата и данъчната тежест върху тях; осигуряване на устойчив бюджет на НЗОК и приемлив размер на отстъпките, което ще създаде благоприятна среда за инвестиции в сектора; улесняване на достъпа до иновативни лечения чрез опростяване на административния процес; опростяване на административната тежест при въвеждането на генерични лекарства; преоценка на ДДС на лекарствата и др.**

На база на изнесения за първи път доклад на IQVIA се проведе дискусия за перспективите на фармацевтичния сектор и значението му за гарантирането на достъпа на българските граждани до съвременен лечение, в която участие взеха г-н Деян Денев, изпълнителен директор на ARPharm, г-н Николай Хаджидончев, председател на УС на БГФарма, г-н Николай Колев, председател на УС на БАТЕЛ, и г-н Лука Чичов, изпълнителен директор на IQVIA за Централна и Източна Европа.

Според г-н Денев подобна цялостна оценка на икономическия принос на фармацевтичния сектор в България се прави за първи път. Той подчерта, че е изключително

С подкрепата на:

В партньорство с:

важно този сектор да е жизнен, защото към него има големи очаквания, предвид застаряващото население и нарастващите нужди от лекарствено лечение. Фармацевтичната иновация е ценна и необходима, тя е ключът за осигуряване на терапии за непосредствени медицински нужди, например за справяне с нелечими до момента заболявания. Той подчерта обаче, че тази иновация има смисъл, само когато достига до пациентите. В условия на отложени бюджети непредвидимостта и несигурността на средата се задълбочава с всяка следваща година и производителите на иновативни терапии са изправени пред съществени трудности да задоволят нарастващите потребности на българските граждани. В средата на 2023 г. все още няма яснота какво ще е финансирането за лекарства за годината.

Г-н Днев се съгласи, че приносът на фармацевтичния сектор за българската икономика като цяло е много голям, но сподели, че предизвикателствата са много сериозни. Към момента фармацевтичните компании осигуряват лекарства на едни от най-ниските цени в Европа, но и предоставят допълнителни отстъпки и компенсации към НЗОК. С всяка изминала година размерът на тези компенсации се увеличава, непредвидимостта нараства, а с това и рискът все повече компании да откажат да инвестират в България и да се изтеглят от българския пазар. Това е заплаха за здравето на българските граждани. Именно затова е важно да се гарантира устойчивост и предвидимост на системата, като рискът за фармацевтичните компании, произтичащ от поемането на задължения за отстъпки към НЗОК, се ограничи. Няма как всяка година компаниите да подписват „празен чек“ на НЗОК. Според него българската законодателна рамка трябва да се развива, трябва да се промени, за да посрещне подобрения достъп до иновативно лекарствено лечение, произтичащ от предстоящите промени в европейското фармацевтично законодателство, защото в противен случай скоро няма да може да функционира. Тази промяна трябва да е резултат от съвместните усилия на експертите и политиците, като се почерпи от добрия опит на другите страни. Българските граждани, като равноправни европейски граждани, трябва да имат достъп до най-съвременни терапии, разбира се при условия, които да гарантират финансовата устойчивост и стабилност на системата.

Според г-н Николай Хаджидончев, председател на УС на БГФарма, генеричната индустрия дава възможност за осигуряване на достъпно лечение за обществото, което е показано ясно чрез приноса на генеричните и биоподобни медикаменти в спестяването на средства на държавата. Именно затова генеричният сектор е и ще продължи да бъде ключов не само на основата на местното производство, но и чрез европейските и глобални производители. За да се случи това обаче е необходимо да се инвестира в кадрите, които да обезпечат това производство и да гарантират, че България ще продължи да бъде сред водещите страни в тази област. Г-н Хаджидончев подчерта като един от проблемите в България липсата на благоприятна среда, стимулираща приложението на биоподобни медикаменти на българския пазар. Друг сериозен проблем е, че в момента много утвърдени генерични медикаменти се изтеглят от пазара заради ценовия натиск и нарастващите допълнителни финансови тежести. Тези проблеми според него могат да се решат чрез съвместни усилия, които да доведат до създаването на обща европейска, нормативна рамка, гарантираща непрекъснат достъп до съвременно, качествено и безопасно лечение за пациентите.

Председателят на УС на Българската асоциация на търговците на едро на лекарства, г-н Николай Колев, подчерта, че най-лошото е да има отлив на лекарствени продукти. Всички във

С подкрепата на:

В партньорство с:

фармацевтичния сектор представляват елемент от верига и са взаимосвързани посредством своя принос. Точно затова дефицитът на кадри наистина е сериозен проблем и трябва да се работи в посока ограничаване на стопяването на кадрите.

Както стана видно и по време на КОВИД пандемията, ролята на търговците на едро и аптеките е ключова за надеждното и навременно лекарствоснабдяване. В същото време нашите членове (ТЕ) оперират при 2% надценка, докато в другите държави в ЕС тя е средно 5% и в същото време те са тези, които осигуряват дълъг срок за плащане на болничния пазар у нас и на които се налага с месеци да събират просрочените задължения. Търговците на едро за периода 2019–2021 г. са финансирали болничен и аптекен пазар с над половин милиард лева със собствени ресурси.

В рамките на изказването си той отличи най-належащите приоритети за трите организации, сред които са: въвеждането на единни стандарти, синхронизирани с европейските; дигитализация на сектора, позволяващ най-бързото разрешаване на проблемите с недостига на кадрите и ресурса; осигуряването на прозрачност и предвидимост в сектора чрез създаване на краткосрочна и дългосрочна стратегия, гарантираща интереса на всички участници и търсеца добавената стойност за всеки пациент. Той подчерта, че България все още се възприема като правилното място за производство на медикаменти и е важно да се запази тази позиция във все по-конкурентната глобална среда. Това може да се постигне именно чрез работа и диалог между всички заинтересовани страни.

Според Лука Чичов, изпълнителен директор на IQVIA за Централна и Източна Европа, е важно да се промени възприятието, което обществото има за фармацевтичния сектор като за ползвател на обществен ресурс и да започне да гледа на него като на стратегически партньор за икономиката и за държавата като цяло. Това ще способства за увеличаване на инвестициите в сектора и откриването на нови работни места. Поради факта, че българският пазар е малък и ограничен, съществува риск за инвеститорите. Именно затова е важно да се осигури устойчивост и предвидимост на сектора. Според г-н Чичов развитието на сектора може да се постигне чрез моделите на публично-частното партньорство, като за това развитие е ключово да се постигне отворен диалог, генериращ идеи и ефективни предложения на експертно ниво. В тази връзка е важно да се приложи прагматичен подход, да се дават конкретни примери за добри практики от други държави, които да гарантират успех за осигуряване на достъпа до пациентите до нови терапии.

Допълнителна информация

Експертното събитие „Икономически и стратегически принос на фармацевтичния сектор в България“ събра на едно място над 50 представители на фармацевтичната индустрия, народни представители от 49^{-то} Народно събрание, председатели на съсловни организации, търговските камари в България и др.

С подкрепата на:

В партньорство с:

